

הַלְבוֹת חֲמִץ וּמִצֵּה פֶּרֶק ב

א. מִצֹּת עָשָׂה מִן הַתּוֹרָה לַהֲשִׁיבִית הַחֲמִץ קֶדֶם זְמַן אֲסוּר אֲכִילָתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר "בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן, תִּשְׁבִּיתוּ שָׂאֵר מִבְּתִיכֶם" (שְׁמוֹת יב, טו): מִפִּי הַשְּׁמוּעָה לְמַדּוּ שְׂרָאשׁוֹן זֶה, הוּא יוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר. וְרֹאיָה לְדַבֵּר זֶה מֵה שֶׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה "לֹא-תִשְׁחַט עַל-חֲמִץ, דָּם-זִבְחִי" (שְׁמוֹת לד, כה), כִּלּוּמֵּר לֹא תִשְׁחַט הַפֶּסַח וְהַחֲמִץ קָיָם; וְשִׁחִיטַת הַפֶּסַח, הוּא יוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר אַחֵר חֲצוֹת.

ב. וּמֵה הִיא הַשְּׁבִתָּה זֹה הָאִמּוּרָה בַּתּוֹרָה הוּא שְׁיִבֹטֵל הַחֲמִץ מִלְּבוֹ וַיִּחַשֵׁב אוֹתוֹ כַּעֲפָר, וַיֵּשִׁים בְּלִבּוֹ שָׂאִין בְּרִשּׁוֹתוֹ חֲמִץ כָּלֵל, וְשָׁפַל חֲמִץ שֶׁבְּרִשּׁוֹתוֹ, הֵרִי הוּא כַּעֲפָר וְכִדְבָּר שָׂאִין בּוֹ צֶרֶךְ כָּלֵל.

ג. וּמִדְּבָרֵי סוּפְרִים לַחֲפֹשׂ אַחֵר הַחֲמִץ בַּמַּחְבּוֹאוֹת וּבַחֲוָרִים, וּלְבַדֵּק וּלְהוֹצִיאוֹ מִכָּל גְּבוּלוֹ. וְכֵן מִדְּבָרֵי סוּפְרִים שְׁבוּדִקִּין וּמִשְׁבִּיתִין הַחֲמִץ בַּלִּילָה, מִתְחַלֵּת לֵיל אַרְבָּעָה עָשָׂר לְאוּר הַנֵּר, מִפְּנֵי שֶׁבַּלִּילָה כָּל הָעָם מְצוּיִין בְּבִתְיָהֶן, וְאוּר הַנֵּר יָפָה לְבִדִּיקָה; וְאִין קוֹבְעִין מִדְּרַשׁ בְּסוּף יוֹם שְׁלוֹשָׁה עָשָׂר, וְכֵן הַחֲכָם לֹא יִתְחִיל לְקִירוֹת בַּעֲת זֹה שֶׁמָּא יִמָּשֵׁךְ וַיִּמָּנַע מִבְּדִיקָה, בַּתְּחִלַּת זְמַנָּה.

ד. אִין בּוּדִקִּין לֹא לְאוּר הַלְּבָנָה, וְלֹא לְאוּר הַחֲמָה, וְלֹא לְאוּר הָאֵבֶקָה אֲלֵא לְאוּר הַנֵּר. בַּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בַּחֲוָרִים וּבַמַּחְבּוֹאוֹת; אָבֵל אֲכַסְדָּרָה שְׁאוּרָה רַב אִם בְּדָקָה לְאוּר הַחֲמָה, דִּיּוֹ. וְאַמְצַע הַחֲצָר, אִינוּ צָרִיךְ בְּדִיקָה, מִפְּנֵי שֶׁהָעוֹפוֹת מְצוּיִים שָׁם, וְהֵן אוֹכְלִין כָּל חֲמִץ שֶׁיִּפֹּל שָׁם.

ה. חוּר שְׁבָאֲמַצַּע הַבֵּית שְׁבִין אָדָם לַחֲבֵרוֹ זֶה בּוּדֵק עַד מְקוֹם שִׁידוֹ מַגְעַת וְזֶה בּוּדֵק עַד מְקוֹם שִׁידוֹ מַגְעַת, וְהַשָּׂאֵר מִבְּטָלוֹ בְּלִבּוֹ; וְכָל מְקוֹם שָׂאִין מְכַנִּיסִין לוֹ חֲמִץ, אִינוּ צָרִיךְ בְּדִיקָה.

ו. חוּרֵי הַבֵּית הַתְּחַתּוֹנִים וְהָעֲלִיוֹנִים, וְגַג הַיָּצִיעַ, וְרֶפֶת הַבֶּקֶר, וְלוּלִין, וּמִתְבֵּן, וְאוֹצְרוֹת יֵין וְאוֹצְרוֹת שְׁמֵן שָׂאִינוּ מִסְתַּפֵּק מֵהֶן, וּבֵית דָּגִים גְּדוּלִים אִינֶן צָרִיכִין בְּדִיקָה, אֲלֵא אִם כֵּן הַכְּנִיס לָהֶן חֲמִץ. אָבֵל אוֹצְרוֹת שֶׁכֶּר וְאוֹצְרוֹת יֵין שֶׁמִּסְתַּפֵּק מֵהֶן, וּבֵית הַמֶּלֶח, וּבֵית הַשְּׁעוּה, וּבֵית דָּגִים קִטְנִים, וּבֵית הָעֵצִים, וּבֵית הַמֶּרִיס, וְחוּרֵי הַבֵּית הָאֲמַצְעִיִּים, וְכִיּוֹצָא בְּאֵלוֹ צָרִיכִין בְּדִיקָה, שֶׁסֶתֶם מִן שֶׁמְכַנִּיסִין לָהֶן חֲמִץ; וְאִם יָדַע בּוֹדָאִי שֶׁלֹּא הַכְּנִיס שָׁם חֲמִץ, אִינוּ צָרִיךְ בְּדִיקָה. וְכַשְּׁבוּדֵק הַמֶּרְתֵּף, בּוּדֵק מִמֶּנּוּ שְׁתֵּי שׁוּרוֹת הַחִיצוֹנוֹת, שֶׁהֵן הָעֲלִיוֹנָה וְשֶׁלִּמָּטָה מִמֶּנָּה.

ז. אִין חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא גִרְרָה חֲלָדָה חֲמִץ, לְמְקוֹם שָׂאִין מְכַנִּיסִין בּוֹ חֲמִץ: שָׂאֵם נָחַשׁ מִבֵּית לְבֵית, נָחַשׁ מַעִיר לְעִיר; וְאִין לְדַבֵּר סוּף. בְּדָק לֵיל אַרְבָּעָה עָשָׂר, וְהַנִּיחַ עָשָׂר חֲלוֹת וּמִצָּא תִשַּׁע הֵרִי זֶה חוֹשֵׁשׁ, וְצָרִיךְ לְבַדֵּק פַּעַם שְׁנֵי: שֶׁהֵרִי גִרְרָה חֲלָדָה אוֹ עַכְבָּר, בּוֹדָאִי.

ח. וְכֵן אִם רָאָה עַכְבָּר שֶׁנִּכְנַס לְבֵית וְחֲמִץ בְּפִיו, אַחֵר בְּדִיקָה צָרִיךְ לְבַדֵּק פַּעַם שְׁנֵי. אִף עַל פִּי שֶׁמִּצָּא פְּרוּרִין בְּאֲמַצַּע הַבֵּית, אִין אוֹמְרִין כָּבֵר אֲכָל אוֹתָהּ הַפֶּת בְּמְקוֹם זֶה וְהֵרִי הַפְּרוּרִין, אֲלֵא חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא הַנִּיחָה בַּחוּר אוֹ בַּחלוּן, וְאֵלוֹ הַפְּרוּרִין שָׁם הָיוּ; וּלְפִיכֵךְ חוֹזֵר וּבוּדֵק. אִם לֹא מִצָּא כָלוּם, הֵרִי זֶה בּוּדֵק כָּל הַבֵּית; וְאִם מִצָּא אוֹתָהּ הַפֶּת שֶׁנִּטְלָה הָעַכְבָּר וְנִכְנַס, אִינוּ צָרִיךְ בְּדִיקָה.

ט. רָאָה תִּינוּק שֶׁנִּכְנַס לְבֵית בְּדוּק, וּבִידּוֹ כֶּפֶר, וְנִכְנַס אַחֲרָיו,

וּמִצָּא פְּרוּרִין אֵינוּ צָרִיךְ בְּדִיקָה: שְׁחִזְקָתוֹ שְׁאֵכְלָה, וְאֵלּוּ הַפְּרוּרִין שֶׁנִּפְּלוּ מִמֶּנּוּ בְּשַׁעַת אֲכִילָה שְׁדֵּרֶךְ הַתִּינוּק לְפָרֵר בַּעַת אֲכִילָתוֹ, וְאֵין דֶּרֶךְ עֶכְבֵּר לְפָרֵר. וְאִם לֹא מִצָּא פְּרוּרִין כָּלֵל, צָרִיךְ לְבַדֵּק.

י. הֵנִיחַ תְּשַׁעָּה צְבוּרִין שְׁלֹמֶצָה וְאֶחָד שְׁלֶחֱמֵץ, וּבֹא עֶכְבֵּר וְנָטַל, וְלֹא יִדְעֵנוּ אִם חֶמֶץ אִם מִצָּה נָטַל, וְנִכְנָס לְבֵית בְּדוּק צָרִיךְ לְבַדֵּק, שֶׁכָּל הַקְּבוּעַ כְּמִחְצָה עַל מִחְצָה.

יא. שְׁנֵי צְבוּרִין אֶחָד חֶמֶץ וְאֶחָד מִצָּה, וּשְׁנֵי בָתִּים אֶחָד בְּדוּק וְאֶחָד שְׁאֵינוּ בְּדוּק, וּבָאוּ שְׁנֵי עֶכְבָּרִים זֶה נָטַל חֶמֶץ וְזֶה נָטַל מִצָּה, וְאֵין יָדוּעַ לֹאִי זֶה בֵּית נִכְנָס זֶה שֶׁנָּטַל הַחֶמֶץ; וְכֵן שְׁנֵי בָתִּים בְּדוּקִין, וְצִבּוּר אֶחָד חֶמֶץ, וּבֹא עֶכְבֵּר וְנָטַל, וְאֵין יָדוּעַ לֹאִי זֶה בֵּית נִכְנָס; אוֹ שִׁידַע שֶׁנִּכְנָס לְאֶחָד מֵהֶן, וְנִכְנָס אַחֲרָיו וּבִדֵּק וְלֹא מִצָּא כָּלוּם; אוֹ שֶׁבִדֵּק, וּמִצָּא כֶּפֶר: בְּכָל אֵלּוּ, אֵינוּ צָרִיךְ לְבַדֵּק פַּעַם שְׁנִיָּה שְׁאֵין כָּאֵן קְבוּעַ.

יב. הֵנִיחַ הַחֶמֶץ בְּזוּיֵת זֶה, וּמִצָּאוֹ בְּזוּיֵת אַחֶרֶת; אוֹ שֶׁהֵנִיחַ תְּשַׁע חֲלוֹת, וּמִצָּא עֶשֶׂר; אוֹ שֶׁהָיוּ תְּשַׁעָּה צְבוּרִין מִצָּה וְאֶחָד חֶמֶץ, וּפָרַשׁ כֶּפֶר מֵהֶן, וְאֵין יָדוּעַ אִם חֶמֶץ אוֹ מִצָּה, וּבֹא עֶכְבֵּר וְנָטַל הַכֶּפֶר שֶׁפָּרַשׁ, וְנִכְנָס לְבֵית בְּדוּק; אוֹ שֶׁבֹא עֶכְבֵּר וְנָטַל חֶמֶץ, וְסִפֵּק נִכְנָס לְבֵית זֶה אוֹ לֹא נִכְנָס: בְּכָל אֵלּוּ, צָרִיךְ לְבַדֵּק.

יג. נִכְנָס עֶכְבֵּר לְבֵית וְכֶפֶר בִּפְּיוֹ, וַיֵּצֵא עֶכְבֵּר מִשֵּׁם וְכֶפֶר בִּפְּיוֹ אוֹמְרִים הוּא הָרֵאשׁוֹן שֶׁנִּכְנָס הוּא הָאַחֲרוֹן שִׁיֵּצֵא, וְאֵינוּ צָרִיךְ לְבַדֵּק; הִיָּה הָרֵאשׁוֹן שֶׁחֹר וְזֶה שִׁיֵּצֵא לָבֵן, צָרִיךְ לְבַדֵּק. נִכְנָס עֶכְבֵּר וְכֶפֶר בִּפְּיוֹ, וַיֵּצֵאת מִשֵּׁם חֲלָדָה וְכֶפֶר בִּפְּיָה צָרִיךְ לְבַדֵּק; יֵצֵאת וְעֶכְבֵּר וְכֶפֶר בִּפְּיָה, אֵינוּ צָרִיךְ לְבַדֵּק שֶׁזֶּה הַכֶּפֶר, הוּא שֶׁהָיָה בִּפְּי הָעֶכְבֵּר. נָחַשׁ שֶׁנִּכְנָס לְחֹר וּפֶת בִּפְּיוֹ, אֵינוּ חַיֵּב לְהֵבִיא חוּבֵר לְהוֹצִיאֹ.

יד. כְּזֹאת חֶמֶץ בְּשָׁמִי קוֹרָה, מְחַיֵּבִין אוֹתוֹ לְהֵבִיא סֵלֶם לְהוֹרִידוֹ שְׁפַעֲמִים, יִפֹּל מִשָּׁמִי קוֹרָה; הִיָּה חֶמֶץ בְּבוּר, אֵין מְחַיֵּבִין אוֹתוֹ לְהַעֲלוֹתוֹ, אֲלֹא מִבְּטָלוֹ בְּלָבוֹ, וְדִּיּוֹ.

טו. כִּיפֶת שְׂאוֹר שִׁיחֲדָה לִישִׁיבָה אִם טַח פָּנֶיהָ בְּטֵיט הָרִי זֶה בְּטָלָה, וּמִתֵּר לְקִימָה. בָּצֵק שֶׁבִּסְדָּקִי הָעֲרֵבָה אִם יֵשׁ כְּזֹאת בְּמָקוֹם אֶחָד, חַיֵּב לִבְעֹר. וְאִם לֹא אִם הִיָּה עָשׂוּי לְחִזָּק בּוֹ שְׁבָרִי הָעֲרֵבָה, אוֹ לְסַתֵּם בּוֹ נֶקֶב בְּטָל בְּמַעֲוֹט; וְאִם לֹא, חַיֵּב לִבְעֹר. הָיוּ שְׁנֵי חֲצָיִי זֵיתִים בְּשְׁנֵי מְקוֹמוֹת, וַחֲסוּת שֶׁלִּבָּצֵק בִּינֵיהֶם רוֹאִין: כָּל שֶׁאֵלּוּ יִנָּטַל הַחֲסוּת נִטְלִין עִמּוֹ, חַיֵּב לִבְעֹר; וְאִם לֹא, אֵינוּ חַיֵּב לִבְעֹר.

טז. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּעֲרֵבָה; אֲבָל בְּבֵית אָף עַל פִּי שְׁאֵם יִנָּטַל הַחֲסוּת אֵינֶן נִטְלִין עִמּוֹ חַיֵּב לִבְעֹר, מִפְּנֵי שְׁפַעֲמִים מְקַבֵּץ אוֹתָן. הִיָּה חֲצִי זֵית בְּבֵית וְחֲצִי זֵית בְּעֲלִיָּה, חֲצִי זֵית בְּבֵית וְחֲצִי זֵית בְּאֶכְסֶדְרָה, חֲצִי זֵית בְּבֵית וְחֲצִי זֵית בְּבֵית שְׁלֹפָנִים מִמֶּנּוּ הוֹאִיל וְאֵלּוּ הַחֲצָיִי זֵיתִים דְּבוּקִין בְּכוֹתָלִים, אוֹ בְּקוֹרוֹת, אוֹ בְּקַרְקָעוֹת אֵינוּ חַיֵּב לִבְעֹר, אֲלֹא מִבְּטָלוֹ בְּלָבוֹ וְדִּיּוֹ.

יז. הַמְשָׁפִיר בֵּית סֵתֶם בְּאַרְבַּעַת עֶשֶׂר הָרִי זֶה בְּחִזְקַת בְּדוּק, וְאֵינוּ צָרִיךְ לְשָׂאֵל; וְאִם הִחֲזִק זֶה הַמְשָׁפִיר שְׁלֹא בִדֵּק, וְאָמְרָה אִשָּׁה אוֹ קָטָן, אָנוּ בְּדַקְנוּהוּ הָרִי אֵלּוּ נֶאֱמָנִין: שֶׁהַכָּל נֶאֱמָנִים עַל בַּעֲוֹר

חֶמֶץ, וְהַכֹּל כְּשֵׁרִין לְבִדְיָקָה, וְאֶפְלוּ נָשִׁים וְעַבְדִּים, וְקִטְנִים
וְהוּא, שִׁיחֶיהָ קָטָן שֵׁשׁ בּוֹ דַּעַת לְבִדְקָה.

יח. הַמְשָׁכִיר בֵּית לַחֲבֵרוֹ אִם עַד שְׁלֹא מָסַר הַמִּפְתָּח חֹל אַרְבָּעָה
עָשָׂר, עַל הַמְשָׁכִיר לְבִדְקָה; וְאִם מִשְׁמָסַר הַמִּפְתָּח חֹל אַרְבָּעָה
עָשָׂר, עַל הַשּׁוֹכֵר לְבִדְקָה. הַמְשָׁכִיר בֵּית בְּחֻזָּקָה שֶׁהוּא בְּדוּקָה,
וְנִמְצָא שְׂאִינוֹ בְּדוּקָה עַל הַשּׁוֹכֵר לְבִדְקָה, וְאִינוֹ מִקַּח טְעוּת, וְאֶפְלוּ
בְּמָקוֹם שְׂבוּדָקִים בְּשָׂכָר, שֶׁהָרִי מִצֻּחַ הוּא עוֹשֶׂה.

יט. הַמְפָּרֵשׁ בֵּים וְהִיוֹצֵא בְּשִׁירָה, תוֹךְ שְׁלוֹשִׁים יוֹם זָקוּק לְבִדְקָה.
קֵדָם שְׁלוֹשִׁים יוֹם אִם דַּעְתּוֹ לַחֲזוֹר קֵדָם הַפֶּסַח, צָרִיךְ לְבִדְקָה
וְאַחֵר כֶּךָ יֵצֵא, שְׂמָא יַחֲזוֹר עָרַב הַפֶּסַח בֵּין הַשְּׂמָשׁוֹת, וְלֹא יִהְיֶה
לוֹ פְּנָאִי לְבַעַר; וְאִם אֵין דַּעְתּוֹ לַחֲזוֹר, אִינוֹ צָרִיךְ לְבִדְקָה. וְכֵן
הָעוֹשֶׂה בֵּיתוֹ אוֹצָר, תוֹךְ שְׁלוֹשִׁים יוֹם זָקוּק לְבִדְקָה, וְאַחֵר כֶּךָ
כּוֹנֵס אוֹצָרוֹ לְתוֹכוֹ. קֵדָם שְׁלוֹשִׁים יוֹם אִם דַּעְתּוֹ לְפָנוּתוֹ קֵדָם
הַפֶּסַח, צָרִיךְ לְבִדְקָה וְאַחֵר כֶּךָ עוֹשֶׂהוּ אוֹצָר; וְאִם אֵין דַּעְתּוֹ
לְפָנוּתוֹ קֵדָם הַפֶּסַח, אִינוֹ צָרִיךְ לְבִדְקָה.